

Rustende scholeksters en andere steltlopers in recreatiegebied Kardinge

Rob Lindeboom

Rondom de stad Groningen bevinden zich enkele locaties waar in het voorjaar steltlopers gemeenschappelijk rusten en slapen. Bekende rust- en slaappleaatsen voor de Scholekster zijn bijvoorbeeld de Ruskenveenseplas, de Hoornseplas en het recreatiegebied Kardinge. Een bekende rust- en slaappleaats voor de Grutto is de Koningslaagte (Van Dijk 2009).

Inleiding

Het uitroepen van het jaar 2008 tot het 'Jaar van de Scholekster' door Vogelbescherming Nederland en SOVON Vogelonderzoek Nederland was reden voor de auteur om in datzelfde jaar te starten met slaappleaatsstellingen van steltlopers in recreatiegebied Kardinge. Slaappleaatsen zijn plekken waar Scholeksters en/of andere steltlopers gemeenschappelijk de nacht doorbrengen. Op de slaappleaats in Kardinge verblijven niet alleen Scholeksters maar, in mindere mate en gedurende kortere tijd, ook Grutto's en Tureluurs.

Het gebied wordt niet alleen gebruikt als slaappleaats, maar overdag rusten er ook vogels, waaronder dus diverse soorten steltlopers. Bij de Scholekster spreekt men in zo'n geval van een soos. In dit artikel wordt het telgebied (figuur 1) in het vervolg 'soos' genoemd. Sozen van scholeksters bevinden zich veelal bij een meer of een kanaal.

Op het moment dat Scholeksters terugkeren uit de overwinteringsgebieden (de Zeeuwse Delta of het Waddengebied) naar

Figuur 1. Situering van het telgebied in recreatiegebied Kardinge (bron: Google Maps).

Locatie van de soos op zuidoostelijke oever van de visvijver

de sozen, bestaan deze vooral uit territoriumvogels. Gaandeweg het voorjaar zullen de territoriumvogels steeds meer tijd gaan doorbrengen in hun territorium, om ten slotte helemaal niet meer op de soos terug te keren. De territoriumhouders zullen vermoedelijk tot aan het moment dat het broeden start nog wel 's avonds op de gemeenschappelijke slaappleats komen.

Ens et al. (2009) constateren zowel in het Waddengebied als in het binnenland een alarmerende afname van het aantal Scholeksters. Deze afname is omstreeks 1990 gestart en als gevolg daarvan is in de afgelopen vijftien jaar de broedpopulatie met 50% afgenomen! Deze neerwaartse trend in het aantal Scholeksters wordt uiteraard ook op sozen en slaappleats geconstateerd (Kleefstra 2008). Gesteld wordt dat nog onduidelijk is of de afname een gevolg is van voedselschaarste in het overwinteringsgebied, intensieve agrarische bedrijfsvoering of klimaatfactoren, of dat het gaat om een combinatie van deze factoren (Ens et al. 2009).

Uit de weidevogelbescherming in recreatiegebied Karding (Lindeboom 2010, elders in dit nummer) blijkt dat de daar aanwezige

broedparen de laatste jaren (bijna) geen jongen vliegvlug krijgen. Hoewel het aantal broedparen in Karding de laatste jaren nog niet noemenswaardig afneemt, rijst de vraag of de geringe aanwas van vliegvlugge jongen ook consequenties heeft voor de aantallen Scholeksters op de soos. Reden om na drie jaar soostellingen de eigen resultaten en tevens de resultaten van andere tellers op papier te zetten en uit te werken. Met dit artikel wil ik tevens aantonen dat de soos van groot belang is voor de Scholeksters van de stad Groningen en voor de Grutto's en Tureluurs van Karding en omstreken. Daarom pleit ik aan het eind voor het nemen van enkele eenvoudige, relatief goedkope aanpassingen van de soos om verstoring te minimaliseren en de inrichting te optimaliseren.

Gebiedsbeschrijving

Tussen de Groninger woonwijken Beijum en Lewenborg bevinden zich twee fietspaden, de Dwarsdijk en het Koerspad. Omstreeks 1990 is ten westen van het Koerspad het Zilvermeer (Kardingerplas, een zwemplas) aangelegd en ten oosten daarvan een visvijver. De soos ligt aan de zuidoostelijke oever van de visvijver. Voor zover mij bekend is

Jaartal	Datum	Tijd	Scholekster	Grutto	Tureluur	
2008	04-03*	soos	150	1	1	
	24-03*	soos	140	35	0	
	27-03*	soos	-	36	0	
	27-04*	soos	9	0	0	
2008	23-03	slaapplaats	200	60	40	
	27-03	slaapplaats	155	55	35	
	10-04	slaapplaats	115	20	12	
2009	08-02	soos	7	0	0	
	14-02	soos	6	0	0	
	22-02	soos	52	0	0	
	01-03	soos	122	5	0	
	07-03	soos	166	0	0	
	18-03*	soos	140	41	0	
	20-03*	soos	110	8	0	
	2009	08-03	slaapplaats	210	0	0
2009	13-03	slaapplaats	168	20	2	
	18-03	slaapplaats	215	35	1	
	24-03	slaapplaats	195	67	16	
	28-03	slaapplaats	191	58	35	
	01-04	slaapplaats	185	17	2	
	06-04	slaapplaats	133	4	2	
	10-04	slaapplaats	115	2	0	
	23-04	slaapplaats	79	9	9	
	10-05	slaapplaats	50	0	6	
	2010	27-02	soos	101	44	0
		07-03	soos	11	151	0
13-03		soos	142	48	0	
18-03*		soos	160	26	5	
02-04		soos	117	58	36	
09-04*		soos	120	34	0	
15-04*		soos	51	-	-	
18-04		soos	5	0	0	
2010	07-03	slaapplaats	93	126	0	
	13-03	slaapplaats	182	120	0	
	19-03	slaapplaats	115	60	4	
	23-03	slaapplaats	143	64	18	
	26-03	slaapplaats	169	56	11	
	03-04	slaapplaats	147	27	36	
	06-04	slaapplaats	116	15	26	
	07-04*	slaapplaats	115	10	-	
	09-04	slaapplaats	135	28	32	
	13-04	slaapplaats	114	40	22	
	15-04*	slaapplaats	80	25	-	
	17-04	slaapplaats	90	26	15	

Tabel 1. Resultaten van steltloperstellingen op de soos bij Karding in 2008-2010. Onderscheid is gemaakt tussen tellingen overdag ('soos') en slaapplaatsstellingen ('slaapplaats'). Jaarlijkse maxima zijn vetgedrukt. * = telling door Klaas van Dijk; - = niet bekeken.

Scholeksters met Grutto op soos

de soos, voor wat betreft de Scholeksters, ontstaan op het moment dat de visplas is gegraven.

De visvijver wordt aan de oost- en zuidzijde begrensd door vochtige kleiweiden. Deze weilanden worden al jarenlang extensief begraasd door Schotse Hooglanders. Door het gebied loopt een voetpad. Het gebied wordt sinds enkele jaren beheerd door Natuurmonumenten (voorheen door de Dienst OCSW van de gemeente Groningen). Honden moeten worden aangelijnd, maar dit wordt ondanks duidelijk aanwezige bebording vaak 'vergeten'.

In het vochtige weilanddeel, direct ten zuiden van de visvijver, bevindt zich sinds het ontstaan van de huidige situatie circa twintig jaar geleden een jaarlijkse broedpopulatie van 3-4 paar Tureluurs, circa 10 paar Kieviten en 1-2 paar Scholeksters (in 2010 zelfs 5 paar). Tevens bevindt zich hier al sinds de sloop van de boerderij de Uilenborg aan het Koerspad een populatie Soepganzen van (de laatste jaren) circa 50 stuks. In de vijver, grenzend aan de soos, bevinden zich in het voorjaar Kuifeenden, Smienten en

Meerkoeten (per soort tussen 50 en 150 exemplaren). Ook zitten ieder voorjaar Slobeenden, Krakeenden, Tafeleenden en Wintertalingen op de vijver (regelmatig 10-20 exemplaren van iedere soort).

Methode van tellen

In het voorjaar van 2008, 2009 en 2010 zijn gestandaardiseerde slaapplaatstellingen tijdens de avondschemer uitgevoerd. De tellingen zijn uitgevoerd conform de handleiding *Lokaliseren en tellen van slaapplaatsen* van SOVON. De telgegevens zijn doorgegeven aan SOVON en worden gebruikt voor het Meetnet Slaapplaatsen. Daarnaast heb ik vanaf de winter van 2008/2009 regelmatig overdag steltlopers op de soos geteld. Verder zijn telgegevens gebruikt van Klaas van Dijk (2006, 2008-2010), Eduard Koopman (1999-2010) en René Oosterhuis (2003 en 2004). Veelal waren dit tellingen die overdag werden uitgevoerd (soos-tellingen).

Resultaten van de vogeltellingen

In tabel 1 staan de resultaten van de tellingen in 2008-2010. In de drie onderzoeksjaren werden maxima geteld van respectievelijk 215 Scholeksters (18 maart 2009), 151

Jaar	Datum	Aantal
1999	31-03	400
2000	23-03	420
2001	14-03	500
2002	07-03	440
2003	10-03	350
2004	15-03	380
2005	25-03	250
2006	26-03	250
2007	17-03	240
2008	23-03	120
2009	17-03	160
2010	20-03	160

Tabel 2. Het maximale aantal Scholeksters op de soos op grond van de telreeks van Eduard Koopman.

Gekleurde Scholekster bij Kardinge

Grutto's (7 maart 2010) en 40 Tureluurs (23 maart 2008). In tabel 2 staat het maximale aantal Scholeksters weergegeven dat in de jaren 1999-2010 door Eduard Koopman op de soos is aangetroffen.

Scholekster

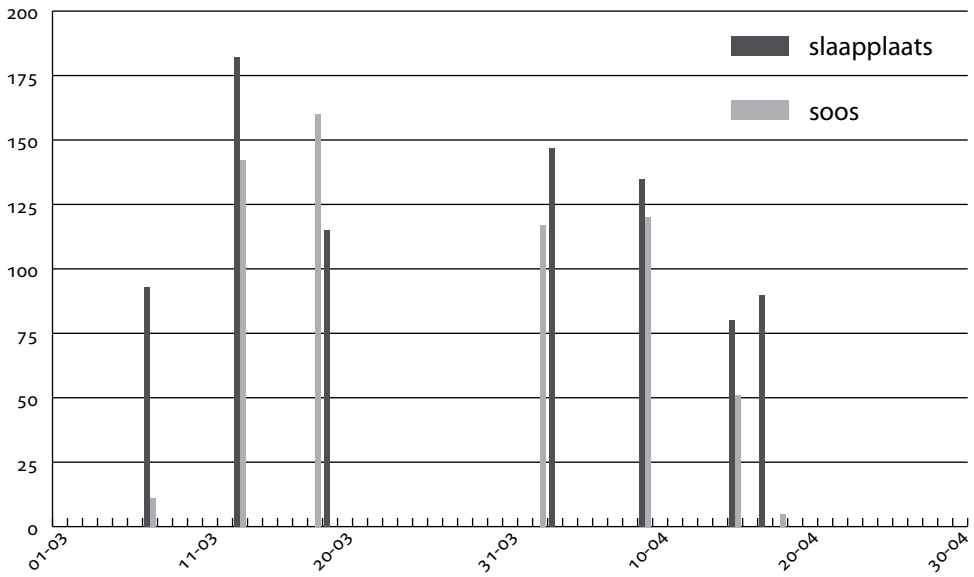
De Scholekster is de meest voorkomende steltloper op de slaappleaats. De soos in Kardinge vormt in de periode half februari tot ten minste half mei een belangrijke rustplaats voor Scholeksters. In de strenge winter van 2010 werden op 27 februari al 101 Scholeksters geteld tussen de Smienten en Meerkoeten op het ijs van het Zilvermeer.

De Scholeksters op de rustplaats in Kardinge hebben hun territorium in het agrarische gebied ten noord- en zuidoosten van de stad Groningen en (deels) in de stad zelf. Dit laatste wordt door Oosterhuis (2004) onderschreven. Uit onderzoek aan geringde Scholeksters op twee slaappleaatsen in de buurt van Arnhem (Hageman 2008) blijkt dat vooral lokale broedvogels op de slaappleaatsen verblijven, met een gemiddelde afstand tussen broedplaats en slaappleaats van 4,5 km (maximum 7 km). Ook twee

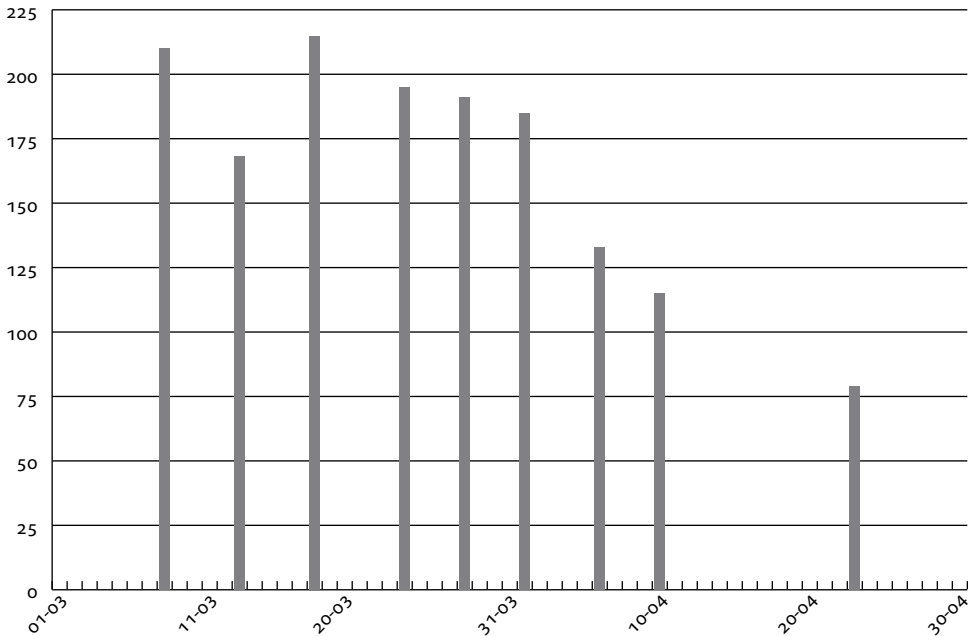
gekleurde Scholeksters, die broeden in Kardinge, bevinden zich aanvankelijk overdag op de soos en 's avonds op de slaappleaats. De gekleurde Scholekster op bovenstaande foto heeft al ten minste drie jaar een territorium direct ten zuiden van de soos en weet daarin ieder jaar een of twee jongen vliegvlug te krijgen.

In maart is enkele malen op (praktisch) dezelfde dag zowel een soos- als een slaappleaatsstelling uitgevoerd. Bijna altijd zaten overdag aanzienlijk minder Scholeksters op de soos (40 tot 80) dan 's avonds op de slaappleaats (zie figuur 2 voor de situatie in 2010). Dat betekent dat de ontbrekende Scholeksters al in hun territorium verblijven of elders in groepen foerageren (persoonlijke waarnemingen). Oosterhuis (2004) constateerde bij zijn onderzoek naar de scholeksterterritoria in de stad Groningen dat de eerste paartjes al begin maart hun territorium van vorig jaar weer bezochten.

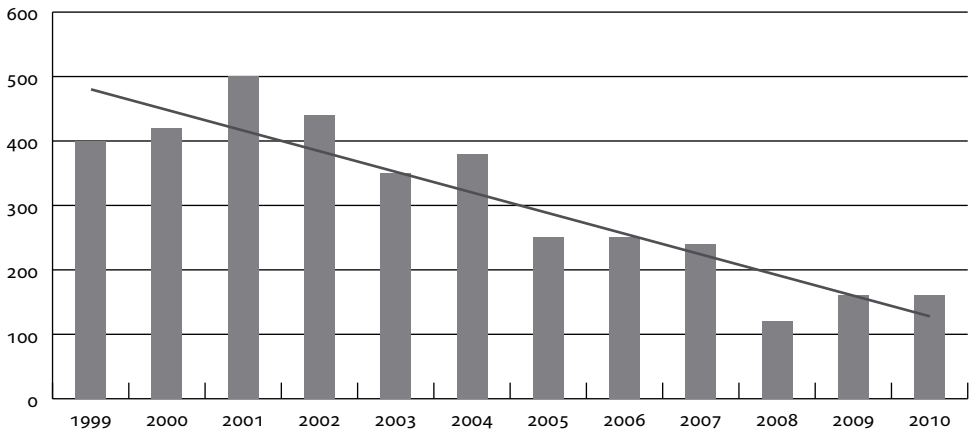
Omstreeks half mei zullen de meeste territoriale Scholeksters de slaappleaats niet meer gebruiken omdat ze tegen die tijd in hun territorium blijven en starten met het

Figuur 2. Tellingen van Scholeksters op de soos bij Kardinge in 2010 overdag ('soos') en 's avonds ('slaapplaats'), zie tabel 1 voor details.

Figuur 3. Aantalsverloop van de Scholekster op de slaapplaats in 2009.

Figuur 4. Ontwikkeling van het maximale aantal Scholeksters op de soos in Karding in 1999-2010 op grond van de telreeks van Eduard Koopman.

broeden. Tabel 1 en figuur 3 laten zien dat op 18 maart 2009 het maximale aantal van 215 exemplaren voor dat jaar op de slaapplaats is aangetroffen, terwijl op 10 mei (niet in de grafiek) nog maar 50 individuen zijn aangetroffen. Vonk (1997) constateerde in recreatiegebied Het Hulsbeek bij Oldenzaal ieder jaar een vast patroon in het verloop op de slaapplaats, namelijk: de meeste vogels komen aan omstreeks begin/half maart en omstreeks eind april is het aantal nog minimaal.

In de loop van de tijd is het scholeksteraantal op de soos dramatisch afgenomen (tabel 2, figuur 4). In de eerste vier jaren (1999-2002) bedroeg het jaarmaximum gemiddeld 440 (uitersten van 400 en 500), maar in de laatste vier jaren (2006-2010) bedroeg het jaarmaximum gemiddeld 170 (uitersten van 120 en 240). In iets meer dan tien jaar is het maximale aantal Scholeksters op de soos dus met meer dan de helft afgenomen.

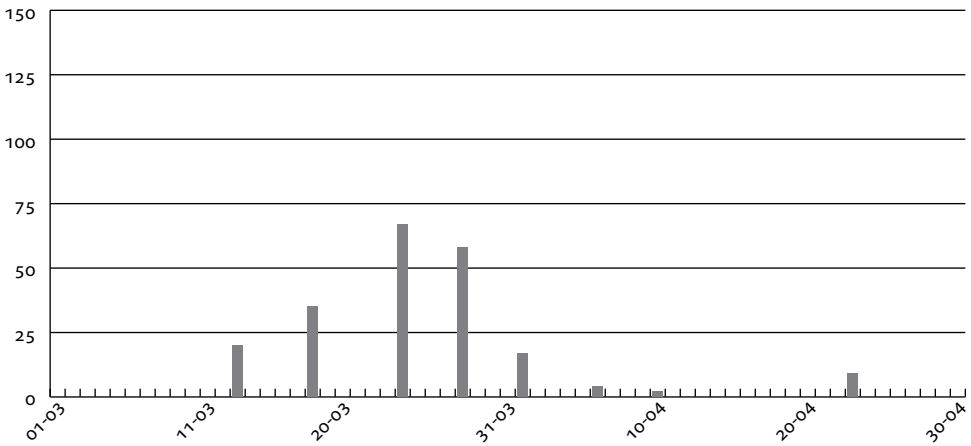
De afname van de aantallen bij Karding komt overeen met de elders in Nederland geconstateerde afname (Ens et al. 2009). In Friesland werd in ongeveer dezelfde periode een afname van circa 30% gevonden (Kleefstra 2008).

Door veertien jaar weidevogelbescherming in recreatiegebied Karding (Lindeboom 2010) ben ik ervan overtuigd geraakt dat de in de inleiding genoemde potentiële factoren (Ens et al. 2009) samen de oorzaak zijn van de afname. Het begint er met de huidige landbouwmethoden op te lijken dat de aanwas van Scholeksters in het binnenland vrijwel uitsluitend afkomstig is van paren die op (platte daken op) bedrijfsterreinen broeden (Dijkstra 2008). Ook in de stad Groningen zijn er diverse broedparen die jaarlijks een of meer jongen weten groot te brengen (Oosterhuis 2004, Klaas van Dijk pers. med.).

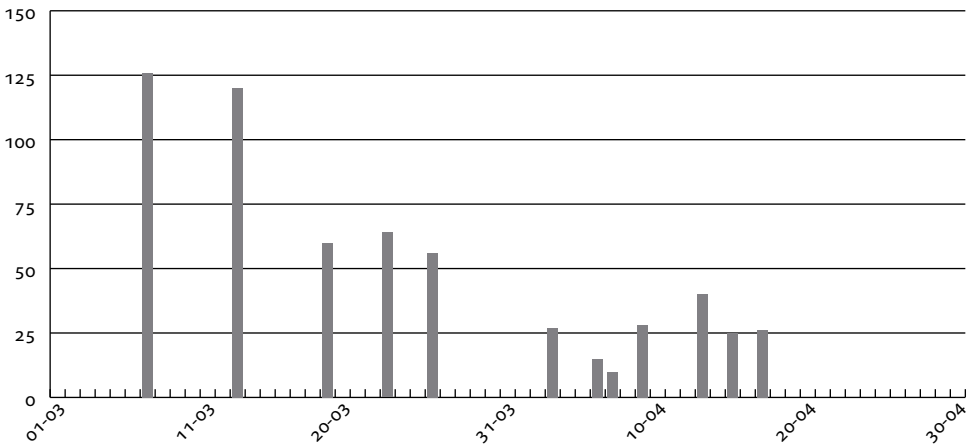
Grutto

Vanaf 2008 is ook nauwgezet het aantal Grutto's op de rustplaats in Karding bijgehouden. Omstreeks eind februari/begin maart arriveren de eerste Grutto's in het recreatiegebied.

In 2008, 2009 en 2010 zijn na half maart maximaal respectievelijk 60, 67 en 64 exemplaren op de slaapplaats aangetroffen. Gedragswaarnemingen overdag en waarnemingen aan een in februari 2009 in Zuidwest-Frankrijk gekleurde broedvogel in Karding wijzen erop dat vanaf half maart de soos uitsluitend door de lokale broedvogels van het recreatiegebied gebruikt wordt.

Figuur 5. Aantalsverloop van de Grutto op de slaapplaats in 2009.

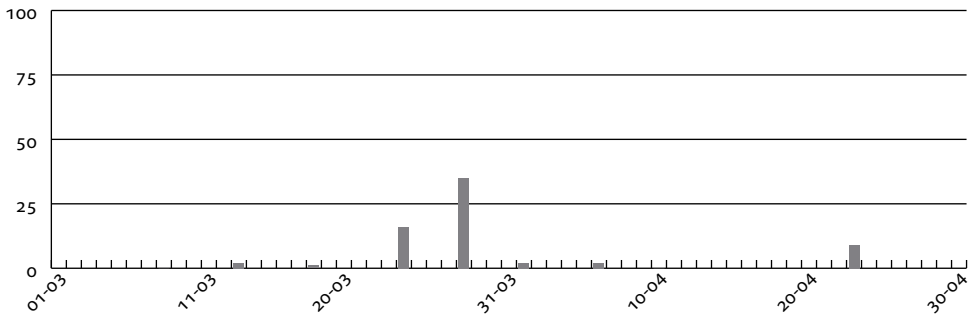
Figuur 6. Aantalsverloop van de Grutto op de slaapplaats in 2010.

Deze constatering wordt onderschreven door Klaas van Dijk, die tot 2010 nooit IJslandse Grutto's op de soos heeft gezien.

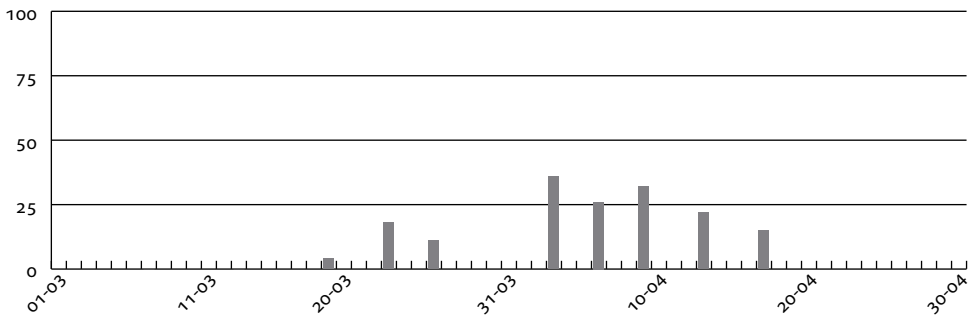
In 2009 nam vanaf begin april het aantal Grutto's op de slaapplaats snel af omdat ze in hun territoria blijven en het broedproces is gestart (figuur 5). In 2010 is dit minder duidelijk te zien (figuur 6). Vermoedelijk wordt dit veroorzaakt doordat 2010 een koud voorjaar kende, waardoor de meeste vogels aanzienlijk later zijn gaan broeden (Lindeboom 2010).

Op 27 februari 2010 stonden al 44 Grutto's

op het ijs van het Zilvermeer. In dat jaar werd ook een fenomeen waargenomen dat in 2008 en 2009 niet is waargenomen. Op 7 en 13 maart bevonden zich 's avonds circa 125 Grutto's op of om de slaapplaats (figuur 6). Er wordt bewust 'op of om' gezegd omdat de vogels zeer onrustig waren en de meeste in de schemering in een grote groep over beide plassen vlogen. Af en toe stonden ze enige tijd in het ondiepe water langs het strand van het Zilvermeer. Op 7 maart telde Klaas van Dijk overdag in het gebied zelfs 151 Grutto's ('s avonds 126). In die periode was dé slaapplaats voor Grutto's, de Koning-

Figuur 7. Aantalsverloop van de Tureluur op de slaappleats in 2009.

Figuur 8. Aantalsverloop van de Tureluur op de slaappleats in 2010.

slaagte, nog geheel met ijs bedekt. Vermoed wordt dat een aantal van de normaal daar aanwezige Grutto's zich nu in Kardinge bevond (Klaas van Dijk pers. med.).

Tureluur

Tureluurs arriveren later in het seizoen op de slaappleats, namelijk eind maart/begin april, en zijn vervolgens maar zeer kort aanwezig voordat de broedterritoria in de omgeving worden opgezocht en ze daar ook blijven (figuur 7). In de periode dat de slaappleats wordt gebruikt, wordt de soos overdag slechts zelden gebruikt. Ook bij de Tureluur blijkt dat door het koude voorjaar van 2010 de vogels in april aanzienlijk langer de slaappleats bleven bezoeken (figuur 8).

De maxima op de slaappleats zijn stabiel (respectievelijk 40, 35 en 36) en komen min of meer overeen met het aantal broedparen in Kardinge (20-25 paar). Zichtwaarnemin-

gen bevestigen dat de op de slaappleats aanwezige Tureluurs uit de directe omgeving komen.

Discussie

De tellingen maken duidelijk dat de soos in recreatiegebied Kardinge in het voorjaar gedurende enkele maanden door enkele honderden steltlopers (Scholekster, Grutto en Tureluur) dagelijks als rustplaats wordt gebruikt. Zichtwaarnemingen en aflezingen van gekleurde vogels maken duidelijk dat hoofdzakelijk de lokale broedvogels, vooral uit recreatiegebied Kardinge, op de soos rusten en slapen. De soos speelt dan ook een belangrijke rol bij het behoud van de weidevogelpopulatie in recreatiegebied Kardinge en van de scholeksterpopulatie in het oostelijke deel van de gemeente Groningen.

Daarnaast zitten in het voorjaar ook regelmatig andere vogelsoorten op de soos om

Figuur 9. Locatie ondiepe geul en locatie voor overtollige grond (bron: Google Maps).

te rusten en/of te poetsen. Het gaat onder andere om watervogelsoorten als Aalscholver, Bergeend, Kuifeend, Smient, Meerkoet, Kokmeeuw, Stormmeeuw en Kleine Mantelmeeuw.

De soos kent twee bedreigingen: verstoring en opgaande begroeiing.

Uit directe waarnemingen blijkt dat de rust op de soos in toenemende mate verstoord wordt door mensen met loslopende honden en door vissers. Wandelaars op het voetpad zorgen niet voor verstoring, ook niet met een aangeliijnde hond. Het is verboden ter plaatse de hond niet aangeliijnd te hebben! Echter bij het aanspreken van betreffende baasjes op hun gedrag hebben ze of 'de bordjes niet gezien' of moet je soms vrezen voor je eigen hachie. Handhaving is geen (voldoende) optie, want dan kan je daar een handhaver wel het hele weekend laten posten. Gedragswaarnemingen op een aantal avonden in 2009 wezen uit dat er vermoedelijk ook verstoring plaatsvond door de aanwezigheid van een grondpredator in het gebied (hoewel ondergetekende de predator zelf nooit gezien heeft).

Het IVN Groningen/Haren heeft de beheerder van het gebied twee jaar geleden voorgesteld om tussen de soos en het voetpad een ondiepe, watervoerende geul te graven met aan weerszijden een open verbinding met de visplas. Deze geul vormt een belemmering voor de verstoring van honden, vissers en grondpredators, terwijl de Schotse Hooglanders er rustig doorheen kunnen blijven banjeren en de soos blijven begrazen, waarmee kort gras gewaarborgd is. Dit laatste voorkomt de tweede bedreiging, namelijk het dichtgroeien van de soos. De begrazing door de runderen is en blijft essentieel om het gebied voldoende open te houden. De soos en de directe omgeving daarvan 'verdistelt' echter de laatste jaren. Het is onduidelijk of dit met het 's winters bijvoeren van de Schotse Hooglanders heeft te maken dan wel met het te extensief beheren.

De bij het graven van de ondiepe geul vrijkomende grond kan voor de steile oever in het water geplaatst worden, zodat de vogels overdag én 's nachts ook met de poten in het water kunnen staan (vooral voor Grutto's van belang). In figuur 9 is de

bedachte locatie voor de ondiepe, permanent watervoerende geul (dikke lijn) en de locatie voor de vrijkomende grond (dunne lijn) aangegeven.

Aanvullend op de bovengenoemde beheermaatregelen is het aan te bevelen om de begroeiing op het meest zuidelijke eiland kort te houden door minimaal een keer in de paar jaar jonge bomen te verwijderen (beginnend eind 2010). Door eventueel het eiland intensief te laten begrazen, wordt het eiland een uitwijkmogelijkheid bij eventuele verstoring op de soos.

Voor de duidelijkheid: vissers worden bij de visvijver alleen ontmoedigd ter plaatse van de soos, alle overige oevers zijn en blijven toegankelijk.

Dankwoord

Klaas van Dijk, Eduard Koopman en René Oosterhuis dank ik voor hun soos-tellingen.

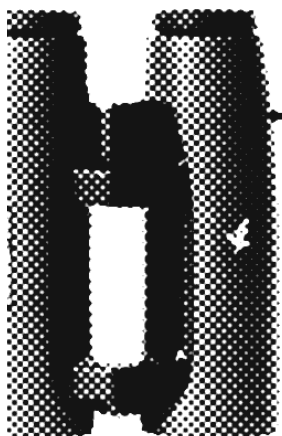
Klaas van Dijk (vooral), René Oosterhuis en Leo Stockmann dank ik voor het kritisch bekijken van dit artikel. Dank ook aan Ana Buren voor het ter beschikking stellen van enkele van haar prachtige foto's. Frank Aikema en, vooral, Mark Rienks hebben mij geholpen met het maken van de histogrammen in dit artikel.

Literatuur

van Dijk, K. 2009. *Hoge aantallen Grutto's in de Koningslaagte in het voorjaar. De Grauwe Gors* 37: 124-131.

Dijkstra, B. 2008. *De Scholekster als broedvogel van Assen en omstreken. Drentse Vogels* 22: 4-16.

Ens, B.J., B. Aarts, K. Oosterbeek, M. Roodbergen, H. Sierdsema, R. Slaterus & W. Teunissen 2009. *Onderzoek naar de oorzaken van de dramatische achteruitgang van de Scholekster in Nederland. Limosa* 89: 83-92.

SIPKES [●]

b e e l d b e p a l e n d

Poelestraat 19, 9711 PG Groningen | (050) 312 86 84
www.combigroningen.nl

Fotoservice – Alle grote merken compact/reflex/digitaal
 80 types verrekijkers en telescopen op voorraad
 Swift – Bynolyt – Zeiss
 Swarovski topdealer
 Vriend Stichting Het Groninger Landschap

Verrekijkerwinkel.nl

Hageman, M. 2008. *Terugmeldingen van geringde Scholeksters rondom Didam en Giesbeek*. *Vlerk* 25: 50-56.

Kleefstra, R. 2008. *Sozende Scholeksters in de Frieswykpolder*. *Twirre* 19: 84-88.

Lindeboom, R. 2010. *Veertien jaar weidevogelbescherming in Recreatiegebied Kardinge te Groningen*. *De Grauwe Gors* 38: 134-148.

Oosterhuis, R. 2004. *Groninger Scholeksters, van wadvogel tot stadsvogel? De Grauwe Gors* 32: 7-13.

Vonk, H. 1997. *Broedende en doortrekkende Scholeksters rond Oldenzaal*. *Steltlopers* 1: 49-61.

Vogelen op de tiende van de tiende van de tiende; het moet toch niet gekker worden

Hans Beek

Op tien oktober jongstleden besloot ik, zeker ook uitgenodigd door het prachtige weer, een heerlijk dagje te gaan vogelen. Via de bekende vogelsites wist ik dat het op de eilanden stikte van de leuke soorten maar ik besloot toch om naar het Lauwersmeersgebied te gaan. Ik wilde niet al te veel tijd verdoen met een eind in de auto te rijden en met de boot te varen. Het was rustig in het gebied. Dat is vaak zo. Wanneer je denkt dat de omstandigheden optimaal zijn, valt het vaak tegen en andersom is dat ook geregeld het geval. Ik had me voorgenomen om het hele gebied een beetje door te struinen en nadat ik een grote groep Brandganzen had waargenomen op het Zoutkamperril, liep ik in het zonnetje naar de kijkhut in het Jaap Deensgat. Een stuk of vijf Baardmannen begroetten mij met hun luide *chenk*. Het riet pulde uit van de zaadjes en de vogels genoten van een feestmaal. In de hut was het rustig. Ik speurde de randen af en al gauw ontwaarde ik een paar Grote Zilverreigers. In het riet liepen er nog meer. Toch altijd weer bijzonder, die gasten uit het zuiden. Ik realiseerde me opeens dat de zilverreigers in de meerderheid waren ten

opzichte van hun neef de Blauwe Reiger. Het moet toch niet gekker worden dacht ik. In het water was het op de gebruikelijke eenden na rustig. Aan de overkant was de Slechtvalk niet te zien, die wilde blijkbaar uitslapen op de zondagmorgen.

Ik ging verder en via de Ballastplaat, waar ook al grote groepen ganzen te zien waren, bereikte ik het Nieuwe Robbengat. Daar stond ook een vogelaar. Ik kuierde op hem af en vroeg wat hij had gezien. Hij wees naar het water maar ik zag niets. "Komt zo boven", zei hij. En ja hoor, na een halve minuut kieverde er een puntgave Kuifduiker uit te water. "Fraai", zei ik, "is een tijd geleden dat ik dat mooie beestje gezien heb". De vogel was mak en liet zich door onze aanwezigheid totaal niet van de wijs brengen. De Kuifduiker liet zich dan ook fraai bekijken zoals dat zo mooi in het jargon heet tegenwoordig. Ik vertelde mijn medevogelaar dat ik zojuist in het Jaap Deensgat vijf Grote Zilverreigers had gezien en terwijl ik dat zei, bedacht ik mij de unieke waarde van deze mededeling. Een uitgesproken zuidelijke soort en een redelijk uitgesproken